

Nr 181.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anslag för främjande af åtgärder till spridande af god och billig nöjesläsning; gifven Stockholms slott den 8 april 1910.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen

att för främjande af åtgärder under åren 1910 och 1911 till spridande af god och billig nöjeslitteratur på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

P. E. Lindström.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 april 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
 Statsråden: HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greffe HAMILTON,
 greffe EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER,
 VON SYDOW.

Åtgärder för
 spridande af
 god och billig
 nöjeslitteratur.

Departementschefen, statsrådet Lindström anförde härefter:
 På min hemställan fann Kungl. Maj:t godt att i den till Riksdagen innevarande år aflättna proposition angående statsverkets tillstånd och behof föreslå Riksdagen att, i afbidan på nådig proposition angående främjande af åtgärder under åren 1910 och 1911 för spridande af god och billig nöjeslitteratur, för ifrågavarande ändamål på extra stat för år 1911 beräkna ett belopp af 6,000 kronor.

I det statsverkspropositionen åtföljande statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för den 14 januari 1910 omförmälde jag under punkt 166, att ordföranden i folkbildningsförbundet uti en till mig ingifven skrifvelse meddelat, att fråga uppkommit om vidtagande af åtgärder för

att göra verkligt god nöjesläsning lätt tillgänglig för vårt folk, särskildt för ungdomen, samt att en kommitté vore under bildning för att taga denna fråga om hand. Enligt hvad i skrifvelsen upplystes vore meningen att denna kommitté, som skulle komma att bestå af för folkbildningsarbetet intresserade personer med i öfrigt vidt skilda åskådningar, skulle utse ett arbetsutskott med uppgift att granska den litteratur, som skilda förläggare kunde vara hågade att för billigt pris tillhandahålla den stora allmänheten. Det förhölle sig nämligen så, att trots allt som redan gjorts för att motarbeta den s. k. kolportägelitteraturen, spredes densamma fortfarande — tack vare energi, billighet och sensationellt innehåll — öfver allt i landet, särskildt till personer och trakter, som ej nåddes af den egentliga bokhandeln. Enda sättet att motarbeta de missförhållanden, som häraf blefve en följd, vore att lämplig nöjeslitteratur spredes med samma energi och för billigt pris. Enligt hvad känt vore stode åtminstone en förläggare redo att två gånger i månaden genom i regeln fristående häften till alldeles särskildt billigt pris sprida god nöjeslitteratur. Detta förlag såväl som andra, som åtog sig att arbeta i denna riktning, borde af kommittén genom dess arbetsutskott stödjas med initiativ, råd och granskning. Arbetsutskottet skulle det sålunda åligga att söka förmå framstående författare att lämna bidrag till det ifrågavarande företaget, att genom några sina medlemmar granska såväl föreslagna arbetens lämplighet som svenska språkets behandling i öfversättningar, att uppgöra kontrakt med förläggare, bland annat, om villkoren för tillstånd att på häftenas omslag trycka »utgifven i samråd med kommittén för nöjesläsning» eller dylikt, samt att redovisa för uppburna medel. De medlemmar af utskottet, som utförde det egentliga granskningsarbetet, borde gifvetvis erhålla någon ersättning härför. Man hade tänkt sig att verksamheten skulle kunna begynna med ingången af år 1910 samt att den årliga kostnaden skulle uppgå till 3,000 kronor, som genom folkbildningsförbundet kunde ställas till arbetsutskottets förfogande i mån af behof. Så snart de för saken intresserade personerna sammankommit och fattat definitiva beslut i frågan, skulle framställning göras hos Kungl. Maj:t om utverkande af nödigt statsunderstöd.

Någon tid efter det jag mottagit berörda skrifvelse från folkbildningsförbundets ordförande inkom till ecklesiastikdepartementet från »kommittén för främjande af god nöjesläsning» en underdånig framställning om utverkande af ett statsbidrag af 3,000 kronor för hvardera af åren 1910 och 1911 för det ändamål, kommitténs namn angaf. Af framställningen åtföljande handlingar inhämtas, att folkbildningsförbundet och centralförbundet för socialt arbete i ett den 20 december 1909 ut-

färdadt upprop vänt sig till ett femtiotal för folkupplysning intresserade personer ur vidt skilda läger med inbjudan till ett sammanträde, där den nu föreliggande frågan skulle diskuteras och en kommitté bildas för att taga saken om hand. Den plan för sakens ordnande, som folkbildningsförbundets ordförande i sin till mig ingifna skrivelse framlagt, är i uppropet närmare utvecklad. Det visar sig, att så godt som samtliga de personer, till hvilka uppropet vände sig, förklarat sig villiga att jämte kallelsens undertecknare bilda en kommitté, som toge initiativ i frågan. Vid sammankomst den 30 december 1909 inför H. K. H. Hertigen af Närke konstituerades också den förut omnämnda »kommittén för främjande af god nöjesläsning», och beslöts därefter att i enlighet med den framlagda planen tillsätta ett arbetsutskott af sju personer med de åligganden, som i inbjudningen omnämnas. Kommitténs ledamöter tillerkändes rätt att framställa anmärkningar mot utskottets verksamhet samt fästa dess uppmärksamhet på äldre eller nyare litteratur, lämplig för det afsedda ändamålet. Vidare beslöts, att vid ledamots afgang ur arbetsutskottet ny ledamot skulle utses af kommittén samt att utskottet skulle mottaga och besvara hvarje framställning i företagets syfte, som kunde komma att göras af förläggare eller andra, äfvensom att redovisning för uppburna medel samt årsredogörelse skulle öfverlämnas till folkbildningsförbundet.

Till ledamöter af arbetsutskottet utsågos docenten, filosofie doktor Ruben Gustafsson Berg, docenten, filosofie doktor H. Celander, seminarieadjunkten fröken M. L. Gagner, skriftställaren Per Hallström, fru Ebba Heckscher, född Westberg, filosofie doktor fröken Valfrid Palmgren samt folkbildningsförbundets ordförande medicine doktor Knut Kjellberg.

Det statsbidrag, som för ändamålet kunde utverkas, skulle, enligt hvad kommittén tänkt sig, genom folkbildningsförbundet ställas till arbetsutskottets forfogande såsom arfvode till dess granskande ledamöter och för bestridande af expenser.

I mitt förberörda yttrande till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1910 uttalade jag min lifliga anslutning till tanken att förskaffa de breda lagren af folket tillfälle till god och uppfriskande nöjesläsning samt betonade den ofantligt stora uppfostrande betydelse, tillgången till sådan läsning enligt min mening hade. Jag omnämnde äfven, att flerstädes utomlands ett stort och framgångsrikt arbete nedlagts på förverkligandet af den idé, hvaråt den föreliggande framställningen ger uttryck. Framförallt har man i Tyskland, där kolportagelitteraturen eller, såsom den där benämnes, »Schundlitteratur» under de senare åren fått en häpnadsväckande spridning, med största energi upptagit kampen mot densamma. Seminarie-

adjunkten fröken Elisabet Eurén har i andra häftet af Social tidskrift för innevarande år lämnat en intressant skildring af de tyska förhållandena på ifrågavarande område och hvad man i Tyskland åtgjort och åtgör för att härutinnan åstadkomma bättring. Då kolportagelitteraturen hos oss till en mycket stor del härstammar från Tyskland och för öfrigt här uppträder under alldeles samma former samt arbetar med samma metoder som i vårt södra grannland, är naturligtvis denna skildring af stort intresse äfven för oss. Jag tillåter mig därför att, innan jag ingår på de svenska förhållandena uti ifrågavarande afseende, ur fröken Euréns framställning meddela ett och annat, som synes mig särskildt anmärkningsvärdt.

Hvad tyskarne mena med »Schundlitteratur» framgår rätt väl af hvad en tysk auktoritet på området anger såsom denna litteraturs förnämsta kännemärken:

1. Litterärt dåliga, men moraliskt ofarliga böcker. De inverka ej farligt på läsarens sedliga hållning, men de förvirra och fördärfva hans smak och göra honom därigenom oemottaglig för inflytandet af konstnärligt värdefulla böcker.

2. Litterärt dåliga och på samma gång moraliskt farliga böcker. De förstöra ej blott läsarens smak, utan förvirra hans sedliga omdöme och ödelägga hans fantasilif.

Redan de titlar, under hvilka dessa böcker utmånglas, gifva en god föreställning om deras innehåll. Se här några exempel: En brottslig läkare. Salongstjuvarnas furste. I likkistan bredvid helvetesmaskinen. Jane Davis, änglamakerskan. En barnaslaktare i Berlin. Lustmordet. I lastens nästen i Budapest. Kvinnomördaren i Boston. O. s. v.

Trycket är i regeln det tarfligast möjliga och de häften, hvori böckerna utgifvas — ofta uppgående till 100 eller mera — äro på omslagen utstyrda med granna, simpla, nyfikenheten retande illustrationer. Stilen är ofta till ytterlighet rå och innehållet ger i allmänhet sällan formen efter.

Det är naturligt att böcker med dylikt innehåll skola på en okritisk läsekrets utöfva ett synnerligen skadligt och icke sällan rent af ödesdigert inflytande. Särskildt gäller detta ungdomen. Ur fröken Euréns framställning tillåter jag mig att här anföra följande, som gifvetvis har sin tillämpning äfven på svenska förhållanden.

»Hos barn är lusten för handling och äfventyr en sund och naturlig drift. Barn äro episkt anlagda. Men genom kolportagelitteraturens onaturliga, öfverspända skildringar retas denna drift öfver måttan och ledes in på orätta vägar. Sinnet för verklighet och sanning förstöres, fantasien näres på ett osundt sätt, nervsystemet blir öfverretadt, sömnlöshet inställer sig

jämte olust för arbete. Flera fall af sinnessjukdom på grund af kolportagelektyr hafva konstaterats. Barnens sinnen förråas och förvildas genom de brutala skildringar de läsa. Därtill kommer härmningsdriften. På detta sätt hafva genom läsning af kolportagelitteratur många unga blifvit ledda in på brottets väg. En mängd gossar och flickor hafva inför de tyska domstolarna förklarats, att de tyckt sig vara den eller den hjälten eller hjältingen i någon kolportageroman och velat göra som de. Speciellt en mängd af ungdom föröfvade utpressningsförsök, gatuöfverfall och rånförsök hafva kunnat ledas tillbaka till öfverdrifven läsning af kolportagelitteratur. Likaså bildandet af tjufligor och rövvarband med helt unga medlemmar, som plundra och föröfva inbrott eller taga fångar, som de »martera» efter recept ur Nick Carter-häftena.

Äfven flera fall af mordförsök och mord ha kunnat konstateras såsom följder af kolportagelektyr. Endast ett exempel. Den 11 juni 1908 fanns en 9-årig skolgosse nära Köln hängande i ett träd. Han var först strypt och sedan upphängd. Gärningsmannen befanns vara en 15½ års lärgosse ur en hederlig familj. Han hade läst kolpartagelitteratur och på omslagsillustrationen till ett häfte sett, hur en person blef strypt med en lasso. Nu ville han blifva en duktig rövvaranförare och så försöka, om inte också han kunde döda någon med lasso.

Åtskilliga själfmord bland ungdom stå också på kolportagelitteraturens konto. Ett par af de mest uppseendeväckande må nämnas. En 13-års lärjunge vid realgymnasiet i Hannover gick den 10 september 1908 in i skolans kollegierum, bekransade ett bord med en girland, lade några Sherlock-Holmes-häftena på bordet och där bredvid en biljett med orden: »Jag går frivilligt bort ur lifvet» och sköt sig en kula i hufvudet. Någon tid förut hade han sagt till sina kamrater, att de nog skulle få höra talas om honom. — I Berlin fann man en dag en 17-årig strykerska död i sin bädd. Gaskranen stod öppen. I högra handen höll hon en roman, i hvilken beskrifves, hur hjältingen på samma sätt 'dör i skönhet'. I lifstiden hade hon slukat dylika kolportageromaner och talat om att 'dö skönt'. En hel del af minderåriga begångna sedlighetsförbrytelser hafva konstaterats bero på hvad barnen läst i kolportageromaner samt sett på biografen, i mutoskop och dylikt.»

Saken har äfven en ekonomisk sida, som är af en icke ringa betydelse. Ty dessa romaner säljas sannerligen icke billigt. Hvarje häfte betingar visserligen en obetydlighet i inköp, men då häftenas antal alltid är mycket stort och emellanåt stiger till inemot 200, inses lätt, att den godtrogna och okritiska allmänheten får betala afsevärda och oskäligen

summor för en läsning, som i lindrigaste fall är smakfördärfvande, i regel därejämte direkt karaktärsförgiftande genom sin brottsförhållande och sinnlighetsretande läggning.

Förliden höst uppdrog jag åt seminarieadjunkten fröken M. L. Gagner att verkställa en utredning om kolportagelitteraturen i vårt land. Denna undersökning har till fullo bestyrkt, hvad jag inledningsvis i denna min framställning yttrat, eller att förhållandena i vårt land på berörda område äro i allt väsentligt likartade med dem i Tyskland. Jag kan därför i det följande vara mera kortfattad.

De svenska böckerna af ifrågakvarande slag utmärka sig för samma underhaltiga form och samma smutsiga innehåll som motsvarande tyska. Utstyrseln med sitt tarfliga tryck och sina rafflande illustrationer är ingalunda bättre. Såväl i det ena som andra afseendet lämnar den samling kolportagelitteratur, som af fröken Gagner hopbragts och systematiserats, ett belysande material.

Till en början spredos dessa böcker till en stor del genom cigarrbodarna i våra stadssamhällen. Glädjande att säga har dock numera denna källåder, hvad de flesta af våra större städer beträffar, genom cigarrhandlarföreningens ingripande tillstoppats. Men därmed är ingalunda denna osunda trafik hämmad, hvilket ju bäst illustreras däraf, att ensamt i Stockholm ett tjugotal förlags- och distributionsaffärer arbeta med spridande af kolportagelitteratur. Hundratals agenter och kommissionärer vandra omkring från port till port och kringbjuda sin vara. Hvad som främst bidrager till den strykande åtgång, deras häften få, är nog, förutom rafflande utstyrsel och sinnesretande innehåll, det synnerligen ofta med försäljningen förenade s. k. premiesystemet. Betalar köparen 10 öre för häfte och tar hela serien, så får han i många fall en premie på exempelvis ett halft dussin nysilfverteskedar, ett par nickelljusstakar, en kulört fruktskål eller dylikt. Vill man betala 25 öre för häften af samma serie, erhåller man en något värdefullare premie, och sålunda kunna afgifterna och premierna stegras, så att i vissa fall de förra kunna uppgå ända till 2 kronor för häfte, i hvilket fall man kan erhålla exempelvis »ett 18 karats Herr-Guld-Savonett-ankarur med 3-dubbla boetter» eller en »konsert-grammofon med trumpetarm». Men då har man också betalat 160 kronor. Äfven i de fall, då premieafgifter icke ingå, är priset för hvarje bok tack vare det stora antal häften, hvari den utkommer, fullkomligt oskäligt högt. 7—9 kronor för roman synes vara det vanliga, och det finnes böcker, som betinga ända till 16 kronor.

Såsom jag förut antydt har man i Tyskland med största energi upptagit kampen mot det gift, som i form af »Schundlitteratur» bjudes det tyska folket. Man har därvid dels tillgripit åtgärder, åsyftande att genom förbud af allehanda slag undertrycka spridningen af kolportageromaner, dels sökt att mera indirekt, genom att gifva folket tillgång till god och billig läsning, minska smutslitteraturens begärlighet. I den framställning rörande förhållandena i Tyskland, som jag förut följt, yttras beträffande den tyska striden mot kolportagelitteraturen följande.

»Mot den dåliga litteraturen måste god litteratur bjudas. Endast en sådan ungdoms- och folklitteratur, menar generalsekreteraren i tyska folkbildningsförbundet J. Tews, som bjuder kraftig handling, ämnen, som ligga barnet, ungdomen och folket nära, som beröra dess eget innersta tänkande och känslolif, endast den kan upptaga kampen. Ju mindre omfattningsrik och djup en människas bildning är, dess fastare är hon rotad i samtiden och hembygden. Serier af billiga, enkelt och kraftigt illustrerade häften, innehållande ett barnets, ungdomens och folkets behof motsvarande roligt och spännande läsestoff måste åstadkommas, tryckas i stora upplagor och spridas på alla möjliga sätt. God kolportage mot dålig kolportage! Professor W. Bauer i Böhmen har föreslagit, att i folkbibliotekens kataloger en särskild rubrik för 'spännande' lektyr skall upprättas. 'Ungdomen behöfver starkt handlingskraftig litteratur, ty den har starka episka behof.'

På skolorna faller en mycket viktig uppgift i striden. Där bör mera läsas, berättas och uppläsas än hvad nu sker, mindre exerceras med frågor och svar. Läseböckerna måste omdanas, allt mindervärdigt rensas bort ur dem. Verkligt litterära och roliga arbeten böra läsas i sin helhet, dels af klassen och lärarna gemensamt, dels ges barnen till hemlån från skolans boksamling. Skolan skall tillmötesgå barnens behof af god och roande läsning. Läsaftnar med sång och ljusbilder böra anordnas i skolorna, 'diktar-aftnar'. Lärarna böra anordna föräldraaftnar, utarbета och tillhandahålla föräldrarna förteckningar öfver verkligt goda ungdomsböcker, med få ord, på allt sätt kraftigt och klokt arbета på att bilda och vidmakthålla god smak och lust för god läsning.

Där skolorna sluta, böra de fria offentliga biblioteken taga vid. Vandringsbiblioteken böra mångdubblas och innehållet väljas med stor omsorg, sakkännedom och sundt omdöme.

I öfverensstämmelse med ofvan refererade åsikter hafva flera kultus- och inrikesministerier (t. ex. i Würtemberg, Sachsen-Weimar, Baden, Reuss) samt regeringspresidenter (t. ex. i Düsseldorf) och andra myndigheter (t. ex. i Hamburg), en mängd skolöfverstyrelser och skolråd utfärdat anmaningar och förordningar till skolorna. Anslag, till och med af hushåll-

ningssällskap, beviljas rikligt till skol- och vandringsbiblioteks anläggande, utvidgning och omdaning. Bland annat har Münchens Lokalschulkommision på den berömde doktor Kerschensteiners förslag beslutat nedsätta en kommitté för att göra ett urval af lämpliga ungdomsskrifter från 5 till 50 pfennig, som äro 'såväl estetiskt som religiöst och etiskt oantastliga'. I Hamburg hafva myndigheterna påbjudit, att de högre skolornas aulor skola kostnadsfritt få disponeras af dem, som önska anordna läsaftnar och söndagsunderhållning för ungdom och arbetare. En mängd kyrkliga och lärarföreningar samt naturligtvis alla folkbildningsförbund arbeta på samma sätt ifrigt i positiv riktning. Gesellschaft für Verbreitung von Volksbildung har kostnadsfritt tillställt sina medlemmar häften af ej mindre än 19 förlagsserier af goda och billiga böcker, för att medlemmarna hvar i sin stad skola göra propaganda för dessa serier och förmå bok- och pappershandlare m. fl. att föra dessa häften, men upphöra med kolportage-litteraturen. Utställningar af god och billig litteratur anordnas litet hvarstades och boklistor utdelas. Föredrag och föreläsningar om god och dålig litteratur hållas.

Främst bland de negativa kampmedlen torde böra sättas det energiska, ingen möda skyende upplysningsarbete, som igångsatts. Tyska statsministeriet har anmodat professor Karl Brunner att som resetalare inom Tyskland genom sina föredrag bekämpa Schundlitteraturen. Flygskrifter utdelas rikligen, flerstädes, såsom i Baden, genom regeringarnas försorg. Ett sådant flygblad, Pankows lärarförenings upprop till föräldrar, har af kultusministeriet i Berlin kringsändts till samtliga regeringspresidenter. Äfven till alla slags affärsinnehafvare och arbetsgifvare sändas dylika flygblad. Skolornas årsredogörelser innehålla uppsatser om faran af kolportagelektyr.

Tyska riksdagens olika partier hafva ägnat kampen uppmärksamhet. Centern har anhållit, att förbundsregeringarna måtte vidtaga åtgärder för att undertrycka den fabriksmässiga framställningen samt den oerhörda utbredningen af skändliga skrifter och bilder. Vänsterliberala fraktionen har motionerat om att rikskanslern måtte taga i öfvervägande och låta undersöka, hur man genom internationella aftal skulle kunna verksamt hindra in- och utförsel af kolportage- och smutslitteratur samt smutsbilder.

Bojkott af sådana affärer, som sälja smutslitteratur, användes mycket. Bayerska kultusministeriet har till alla skolor utfärdat förbud för skolor och skolungdom att göra inköp i de affärer, där 'Schund' i ord och bild utställas i fönstren eller finnes tillgänglig i lokalerna. Berlins folkskoleöfverstyrelse (Schuldeputation) har förständigat skolornas rektorer att in-

köpa läroböcker, premier och undervisningsmateriel endast i sådana boklädor, hvilkas innehafvare förplikta sig att hvarken utställa eller försälja Schund-litteratur. I en mängd andra städer hafva utfärdats liknande förordningar, och en massa föreningar uppfordra sina medlemmar att bojkotta alla de affärer, i hvilka de påträffa 'Schund' i ord och bild. Magistrater och stadsfullmäktige hafva på många orter afbrutit allt slags affärsförbindelse med affärer, som befunnits på något sätt sprida 'Schund'.

Tyska bokhandlarföreningen har uttalat sig för kampen mot Schund-litteraturen och yttrat, att den tyska bokhandeln prostitueras genom att föra dylik litteratur.

Mångenstädes hafva myndigheterna beslutat indraga af dem beviljade handelsrättigheter för innehafvare af tidningskiosker och butiker, därest dessa hädanefter försälja 'Schund'-litteratur. I Leipzig, Hamburg m. fl. städer har polisförbud utfärdats mot utläggande och försäljning af 'Schund'-litteratur och en del illa ansedda skämttidningar. I Hamburg hafva förbudslistor utdelats äfven till ambulera gaturförsäljare. Den preussiska järnvägsförvaltningen, som redan länge ålagt bok- och tidningsförsäljare vid stationerna och på tågen att utesluta hvarje slag af 'Schund und Schmutz', har nu utfärdat skärpta bestämmelser rörande äfven alla de rese-, bad- och kurortstidningar, som pläga utläggas i kupéerna. De måste vara fria från allt slags anstötlighet såväl i artiklar som annonser.»

I sakens nuvarande läge saknar jag anledning att närmare ingå på frågan, i hvad mån samtliga de stridsmedel, med hvilka man i Tyskland söker bekämpa kolportagelitteraturen, kunna och böra komma till användning i vårt land. Så mycket är emellertid tydligt, att om man skall kunna hoppas att verkligen vinna något i denna strid, är det först och främst af nöden att ersätta den dåliga litteratur, man vill borttaga, med god litteratur och med litteratur af beskaffenhet, att den tillfredsställer såväl ungdomens som de breda folklagrens behof af lättfattlighet och händelserikedom. Kan man icke åstadkomma detta, gagna förbud i ena eller andra riktningen föga eller intet. Den nu föreliggande framställningen från kommittén för främjande af god nöjesläsning synes mig innebära ett mycket godt uppslag, väl värdt att af staten understödjas. För ändamålet begäres ju ett förhållandevis obetydligt belopp och möjligt är ju, att därmed icke kan åstadkommas så mycket som önskligt vore. Ty det samhällsgift, kommittén föresatt sig att bekämpa, är i mer än ett afseende synnerligen starkt. Likväl är det min tro att redan den omständigheten, att staten finner sig böra inskrida, skall gifva kommittén och alla

dem, som arbeta för folkets andliga hälsa, ett godt stöd i sina bemödanden. För min egen del vill jag med intresse följa frågans vidare utveckling för att tillse, i hvad mån statsmakterna ytterligare kunna göra något för sakens främjande. Hvad den föreliggande framställningen beträffar, upprepar jag här, hvad jag redan i mitt förberörda yttrande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1910 uttalade, att jag med kännedom om de personer, som stodo bakom den då planerade och nu förverkligade sammanslutningen, känner mig förvissad om att företaget kommer att ledas i en god och opartisk riktning. Naturligt är, att man icke nu kan direkt angifva, på hvad sätt det äskade beloppet, oafsedt expenser, skulle komma att fördelas mellan arbetsutskottets ledamöter. Detta blir ju väsentligen beroende af det större eller mindre arbete, som granskningen af till utgifvande föreslagna böcker kan komma att betinga. Att därvidlag stor olikhet kan förefinnas ligger i öppen dag. Exempelvis kräfver ju granskningen af ett öfversättningsarbete, som ju måste utgifvas i en god svensk dräkt, betydligt mera möda än bedömandet af ett svenskt original. Det synes mig lämpligen kunna öfverlämnas åt styrelsen för folkbildningsförbundet att bestämma granskningsarfvodenas skäligena belopp. Det bör också åligga nämnda styrelse att årligen till ecklesiastikdepartementet ingifva redogörelse för statsanslagets användning.

Under återopande af hvad jag sålunda anført får jag hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för främjande af åtgärder under åren 1910 och 1911 till spridande af god och billig nöjeslitteratur på extra stat för år 1911 anvisa ett belopp af 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna godt föreskrifva.

Vid bifall härtill lärer hinder för Kungl. Maj:t icke möta att redan under år 1910 låta af tillgängliga medel förskottsvis utanordna hälften af nämnda belopp.

Till föredragande departementschefens af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna nådigt bifall; och skulle proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.